

Motion till riksdagen 2006/07:A236

av **Josefin Brink m.fl. (v)**

Ungdomars arbetsmarknad

1 Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att slopa åldersgränsen för pendlingsresor.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att AMS bör få i uppdrag att utnyttja reguljär utbildning på högskolenivå för vissa arbetssökande.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att alla som har avslutad gymnasieutbildning ska ha rätt till arbetsmarknadsutbildning.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Viaprojektet (Vägen in i arbetslivet) ska fortsätta och utökas.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att dumpning av arbetsvillkor för unga inte ska ingå i EU:s sysselsättningsstrategi.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att 32 § lagen om anställningsskydd ska omfatta situationer när en arbetsgivare avser träffa avtal om tidsbegränsad anställning.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att lagen om anställningsskydd bör skärpas så att vikariat får ett tydligare personsamband.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att personal som blivit uppsagd på grund av arbetsbrist bör ha företrädesrätt till ny anställning framför inhyrning av arbetskraft.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att visstidsanställningar bör ha 1 % högre arbetsgivaravgift än tillsvidareanställningar.¹
10. Riksdagen begär att regeringen snarast kommer med förslag till beslut om att slopa kvalifikationskravet för medlemskap i arbetslöshetskassa enligt 34 § lagen (1997:239) om arbetslöshetskassor.

Fel! Okänt namn på

¹ Yrkande 9 hänvisat till SfU.

2 Rätt till jobb – rätt på jobbet

Allas rätt till arbete är en fråga om makt och demokrati. Den mest grundläggande anledningen till att Sverige idag har en hög arbetslöshet trots god konjunktur är att full sysselsättning inte längre är det främsta målet för den ekonomiska politiken. I stället är det sedan 1990-talets början en EU-anpassad politik, byggd på nyliberala teorier, som gäller. Den politiken leder till hög arbetslöshet och gör att arbetsgivarna kan hålla lönerna nere, luckra upp anställningsskyddet och öka de tidsbegränsade anställningarna. Det sätter press också på de arbetslösa. Klass, kön och etnicitet avgör individens ställning på arbetsmarknaden och hur anställningsvillkoren ser ut.

Vänsterpartiet vill föra en ekonomisk politik där arbete åt alla är målet. Full sysselsättning ska gå före inflationsbekämpning. Systemet med utgiftstak, som motverkar offensiva välfärdssatsningar men tillåter ofinansierade skattesänkningar, ska avskaffas. Överskottsmålet för den offentliga sektorns finanser ska ersättas med en politik för god hushållning och långsiktig hållbarhet. Den ekonomiska politiken ska stimulera efterfrågan och uppmuntra till hållbara investeringar så att fasta och varaktiga jobb skapas.

Den offentliga sektorn, vår gemensamma sektor, är den bästa motorn i utvecklingen för ett solidariskt och långsiktigt hållbart samhälle. Att omvandla utgifter för arbetslöshet till jobb i offentlig sektor är en vinst för hela samhället. Vi vill därför göra kraftfulla satsningar för att öka antalet anställda i den offentliga sektorns välfärdsverksamheter, som skola, utbildning, omsorg och sjukvård.

Vi vill också satsa på offentliga investeringsprogram för miljövänlig infrastruktur, bostadsbyggande och för fysisk handikappanpassning. Sådana satsningar skapar nya jobb inom både den offentliga och den privata sektorn. Framtidens jobb ska inte vara lågavlönade och okvalificerade, utan vi ska satsa på utbildning och forskning om framåtsyftande miljöteknik och annan teknisk utveckling som bidrar till omställningen till en långsiktigt hållbar utveckling av energiproduktion, infrastruktur och kommunikationer.

Unga vuxna är särskilt utsatta för arbetslöshet och dåliga förhållanden på arbetsmarknaden. Det är viktigt att ungdomar kommer in i arbetslivet på samma villkor som andra. Vi vill stärka ungas ställning främst genom generella åtgärder såsom full sysselsättning, trygga anställningar och en generell välfärd.

Vi vill slå vakt om och stärka de fackliga rättigheterna. Vi vill lagstifta om rätten till heltidsarbete. Otrygga, tillfälliga anställningar ska minska och fasta heltidsjobb ska vara huvudregel, deltid en möjlighet och tidsbegränsade anställningar undantag som regleras i centrala kollektivavtal.

Fel! Okänt namn

3 Ungdomsarbetslösheten

Ungdomsarbetslöshet avser enligt SCB:s Arbetskraftsundersökning personer mellan 16 och 24 år som inte studerar utan söker jobb och inte får jobb. Arbetslöshet bland ungdomar följer i stor utsträckning trenderna för arbetslöshet i allmänhet, men ligger en bit högre. Dagens höga arbetslöshet slår hårt mot ungdomar. Ungdomsarbetslöshet är ofta ett tidigt tecken på en arbetsmarknad i obalans. Ungdomar påverkas snabbare än andra när det allmänna klimatet förändras. Ungdomar blir snabbare utan jobb, men kan också komma ur arbetslöshet snabbare än äldre när konjunkturen svänger. Arbetslöshet för unga människor innebär ett individuellt lidande och ekonomisk utsatthet. Det är också ett stort samhällsekonomiskt slöseri med unga människors kompetens.

Sverige har i jämförelse med andra länder hög sysselsättning. Med OECD:s sätt att räkna ligger Sverige på tredje plats i världen när det gäller sysselsättning. Enligt SCB:s arbetskraftsundersökning från juli 2006 har bara Island och Danmark högre sysselsättning. När det gäller ungdomar under 25 år har Sverige däremot en relativt hög arbetslöshet. Långtidsarbetslösheten bland unga har sjunkit. Under 2006 har ungefär 1 500 ungdomar varit arbetslösa mer än 100 dagar. Trots den positiva utvecklingen kvarstår problemet med hög ungdomsarbetslöshet. Målet bör vara att inga ungdomar ska vara långtidsarbetslösa.

Ungdomsarbetslösheten drabbar inte alla grupper i lika hög grad. Hårdast drabbade är ungdomar utan gymnasiekompetens, ungdomar från arbetarklassen och ungdomar med utländsk bakgrund.

Det är generellt svårt att få jobb för många unga, men det är framför allt svårt att få trygga jobb. Därför är det viktigt att vidta ytterligare åtgärder mot visstidsanställningar, att stifta lag om rätt till heltid och att upprätthålla den ekonomiska tryggheten vid arbetslöshet även för ungdomar.

4 Stöd till arbetslösa ungdomar

Den viktigaste insatsen för att minska ungdomsarbetslösheten är att öka antalet arbetstillfällen. Vänsterpartiet vill anställa fler i den offentliga sektorn där behoven är som störst. Då kommer även ungdomar att få jobb.

Men det behövs också flera andra insatser för att förbättra ungas möjligheter i arbetslivet. Skolans utformning är avgörande för hur det senare ska gå i arbetslivet. Därför är det viktigt att utbildnings- och arbetsmarknadspolitiken får en större samstämmighet. De yrkesinriktade gymnasieprogrammen bör få utökad arbetsplatsförlagd utbildning, en förlängning av slutpraktiken samt avslutas med en yrkesexamen. En ny gymnasial fyraårig lärlingsutbildning bör också införas som en alternativ väg i gymnasieskolan.

Det måste finnas många ingångar till den goda arbetsmarknaden och det ska alltid finnas nya chanser för människor att byta inriktning. Gymnasieskolan måste anpassas mer för framtidens arbetsliv. Därför ska alla gymnasie-

Fel! Okänt namn på

program ge högskolebehörighet, inte enbart för att ge alla möjlighet till fortsatta studier och ett livslångt lärande utan också för att dagens och morgondagens arbets- och samhällsliv ställer krav på dessa kunskaper. Vi vill stärka kvaliteten vid högskolan och till skillnad från de borgerliga partierna vill vi även utveckla vuxenutbildningen och de eftergymnasiala yrkesutbildningarna för dem som väljer att inte läsa vid högskolan.

I förhandlingarna om 2006 års tilläggsbudget var ungdomssatsningar och höjda studiemedel Vänsterpartiets viktigaste krav. I enlighet med våra krav beslutades om bland annat 1 000 platser för plusjobb till långtidsarbetslösa ungdomar och slopad åldersgräns för sökanderesor. Vänsterpartiet anser att även pendlingsstöd ska beviljas arbetssökande som inte fyllt 25 år för att möjliggöra pendling till jobb. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

När det gäller arbetsmarknadsutbildning bör arbetsförmedlingen ges möjlighet att utnyttja reguljär utbildning på högskolenivå eller motsvarande upp till 60 veckor som arbetsmarknadsutbildning för arbetssökande som har en akademisk examen motsvarande minst 120 poäng. Förutsättningen ska vara att utbildningen är inriktad på bristyrken där en kompletterande utbildningsinsats på högskolenivå kan bidra till yrkesväxling från yrkesinriktning med svag efterfrågan till en yrkesinriktning med hög efterfrågan eller risk för flaskhalsar. AMS bör få i uppdrag att utnyttja reguljär utbildning på högskolenivå för vissa arbetssökande. Det bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

I AMS regleringsbrev för 2006 anges att endast arbetslösa ungdomar med särskilda behov ska anvisas plats i arbetsmarknadsutbildning eller förberedande utbildning. Detta bör utvidgas så att det blir möjligt att anvisa även övriga arbetslösa ungdomar till yrkesutbildningar som inriktar sig på bristyrken. Alla som har avslutad gymnasieutbildning ska ha rätt till arbetsmarknadsutbildning. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Projektet Via (Vägen in i arbetslivet) för arbetslösa ungdomar 20–29 år har pågått sedan 2005. Målet är att fler ungdomar ska få arbete eller påbörja utbildningar som leder till arbete. Verksamheten har omfattat cirka 230 deltagare och varit förlagd till nio folkhögskolor spridda över hela landet. Resultaten hittills har visat på att 56 procent av deltagarna fått arbete eller utbildning. Det är att betrakta som en framgångsrik insats. Vänsterpartiet anser därför att antalet platser i Via bör utökas. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Regeringen aviserar i proposition 2006/07:1 att den befintliga ungdomsgarantin och kommunala ungdomsprogrammet för arbetslösa ungdomar ska ersättas av en så kallad jobbgaranti för ungdomar. Regeringen aviserar också att man ska införa en nedsättning av arbetsgivaravgiften för alla ungdomar mellan 19 och 24 år. Vissa ungdomar är särskilt utsatta på arbetsmarknaden och bör därför vara berättigade till stödinsatser. Men alla ungdomar är inte lika utsatta och därför är det inte ändamålsenligt att sänka arbetsgivaravgifterna för alla mellan 19 och 24 år. Vänsterpartiet vill i stället behålla de kommunala ungdomsprogrammen och ungdomsgarantin eftersom de utgör ett stöd för arbetslösa ungdomar.

Fel! Okänt namn

4.1 Bevara anställningsstödet

Idag ges unga arbetslösa olika former av anställningsstöd. Enligt regeringens proposition 2006/07:1 ska anställningsstöden avskaffas. Plusjobben som ger arbetsgivaren en subvention om 100 procent ska avskaffas vid årsskiftet 2006/2007. Även det allmänna anställningsstödet som till 50 procent subventionerar kostnaden för arbetsgivare som anställer unga arbetslösa personer avskaffas vid årsskiftet 2006/2007. Regeringen vill i stället införa så kallade nystartsjobb som ger en subvention på ca 32 procent, vilket motsvarar arbetsgivaravgiften. I dag finns resurser avsatta för 40 000 platser med anställningsstöd och plusjobb. Dessa ska regeringen vid årsskiftet ersätta med 10 000 nystartsjobb. Regeringens politik innebär därmed en kraftig försämring av stödet till att anställa unga långtidsarbetslösa.

Anställningsstödet är viktigt för att motverka den strukturella arbetslösheten. Oavsett konjunkturläge finns det grupper som är särskilt utsatta på arbetsmarknaden. Kraven i arbetslivet har ökat och därför finns det anledning att förstärka insatserna mot den strukturella arbetslösheten. Utan dessa insatser riskerar stora grupper att permanent ställas utanför den ”goda” arbetsmarknaden och i stället bli hänvisade till kortvariga och otrygga jobb med allt lägre löner. Vänsterpartiet avvisar därför regeringens förslag på nedskärningar av anställningsstödet i motion 2006/07:A347.

5 Trygga jobb till unga

Ett stort problem för ungdomar i dagens Sverige är att man har en otrygg situation på arbetsmarknaden. Ungefär en halv miljon löntagare har någon form av tidsbegränsad anställning, en så kallad visstidsanställning. Andelen tidsbegränsade anställningar på den svenska arbetsmarknaden har ökat från 9,4 procent 1990 till 14,1 procent 2005. Tidsbegränsade anställningar är vanliga framför allt bland utsatta grupper på arbetsmarknaden: unga, kvinnor, lågutbildade och personer med utländsk bakgrund. Andelen ungdomar med tidsbegränsade anställningar har ökat kraftigt och en stor del av dem med tidsbegränsade anställningar är unga kvinnor med LO-yrken. Enligt LO har 42 procent av kvinnorna och 26 procent av männen under 25 år med LO-yrken en tidsbegränsad anställning.

Personer med tidsbegränsade anställningar kan inte planera sin framtid. De har svårt att få hyreskontrakt, banklån eller telefonabonnemang. De osäkra anställningarna gör att många unga människor inte kan påbörja sina vuxenliv. Osäkerheten påverkar hälsan negativt. I takt med en allt otryggare arbetsmarknad har också ohälsan bland unga ökat. Enligt LO har ohälsan bland unga kvinnor mellan 20 och 24 år ökat med 80 procent sedan år 2000.

Den form av visstidsanställning som är mest otrygg är den så kallade behovsanställningen. Det innebär att arbetsgivaren erbjuder arbete när det finns behov. Arbetsgivaren kanske ringer på morgonen och erbjuder jobb med kort varsel, och som anställd kan man inte planera sin tid eller ekonomi. Behovs-

anställningarna har enligt LO ökat från ca 40 000 år 1990 till ca 145 000 år 2005. Behovsanställningar och springvikariat är ojämförligt vanligast bland unga och bland kvinnliga arbetare.

Det finns forskning som visar på att tillfälliga anställningar inte leder till tillsvidareanställningar. Nationalekonomen Mårten Walletoe visar i sin avhandling *Temporary jobs in Sweden: Incidence, Exit, and On-the-Job-Training* från 2004 att endast en av fyra tillfälligt anställda övergår till tillsvidareanställningar. Tillfälliga anställningar är således en dålig språngbräda in på arbetsmarknaden. LO hänvisar i rapporten *Anställningsformer och arbetstider 2005* till undersökningar som visar att 96 procent av alla löntagare i Sverige vill ha fast anställning. Enligt Vänsterpartiet ska normen på arbetsmarknaden vara tillsvidareanställningar på heltid.

5.1 Åtgärder mot visstidsanställningar

Ett av de viktigaste förslag som Vänsterpartiet varit drivande för och genomdrivet under den förra mandatperioden är stärkta rättigheter för visstidsanställda. Numera kan arbetsgivare visstidsanställa en person periodvis i sammanlagt 14 månader under en femårsperiod. Därefter ska arbetsgivaren erbjuda tillsvidareanställning. Syftet med denna förstärkning är att perioder av tillfälliga anställningar inte ska pågå för evigt.

Vi har också varit pådrivande för stärkt återanställningsrätt. En arbetstagar som varit anställd i 6 månader och blir uppsagd på grund av arbetsbrist har företrädesrätt till återanställning, liksom arbetstagar som varit anställda längre. Syftet med denna förstärkning av arbetsrätten är att fingerad arbetsbrist ska motverkas.

De borgerliga partierna röstade mot dessa förstärkta rättigheter för visstidsanställda, och regeringen föreslår nu att de otrygga anställningarna ska bli ännu vanligare. I budgetproposition 2006/07:1 aviserar regeringen att man ska återkomma till riksdagen med förslag om att förbättra möjligheterna till tidsbegränsade anställningar. Regeringen vill främja missbruket av tidsbegränsade anställningar genom att införa fri visstidsanställning hos samma arbetsgivare om högst 24 månader under en femårsperiod. Regeringen vill också att företrädesrätten till återanställning ska inträda efter sammanlagt mer än 12 månaders anställning. Regeringens aviserade försvagning av arbetsrätten och försämring för visstidsanställda kommer framför allt att drabba ungdomar och kvinnor. Vänsterpartiet avvisar alla dessa förslag till försämringar.

Vi vill i stället stärka arbetsrätten ytterligare. Sverige borde verka för att EU ska motverka dumpning av anställningstrygghet. Dumpning av anställningsvillkor för unga bör inte bli en del av EU:s sysselsättningsstrategi. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Ett sätt att motverka missbruk kring visstidsanställningar är att förbättra den fackliga påverkansmöjligheten. Enligt 28 § LAS ska en arbetsgivare som träffar avtal om tidsbegränsad anställning underrätta den lokala fackliga organisationen. I praktiken kommer denna underrättelse för sent för att facket ska finna det meningsfullt att begära förhandling. Enligt 32 § LAS ska en arbets-

Fel! Okänt namn på

givare förhandla enligt MBL 11–14 §§ om företrädesrätten berörs vid en anställning. Enligt Vänsterpartiet bör även 32 § gälla när en arbetsgivare avser att träffa avtal om tidsbegränsad anställning. Formerna för detta fastställs av parterna i kollektivavtal. Regeringen bör återkomma med förslag om detta.

En vikarie är tänkt att vara en person som ersätter en bestämd viss person under en bestämd tid. Poängen med vikariat är att det finns ett personsamband. Utan personsamband är det fråga om en annan visstidsanställning, t.ex. fri visstidsanställning. I Ds 2002:56 beskrivs utvecklingen av vikariatsformen av anställning. Från att ha varit en anställningsform med anknytning till en person, så kallat giltigt vikariat, har det blivit en mer ”abstrakt bedömning”. En personanknytning behöver inte innebära att arbetsgivare inte kan göra omorganisation och rockader när vikarier är anställda. Trygghet och flexibilitet är förenligt. Därför bör lagen om anställningsskydd skärpas så att vikariat får ett tydligare personsamband. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Uppsägning på grund av arbetsbrist förutsätter att det finns arbetsbrist. Om man säger upp personal och samtidigt ersätter dem med personal från till exempel ett bemanningsföretag är det inte fråga om reell arbetsbrist. Om personal sagts upp på grund av arbetsbrist bör dessa ha företrädesrätt till nyanställning framför inhyrning av arbetskraft. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Ekonomiska styrmedel bör införas för att stimulera tillsvidareanställningar. Visstidsanställda har ofta mindre inflytande över sin arbetsplats. De får bland annat mindre vidareutbildning. Arbetsplatser med många visstidsanställda har även svårare att bedriva ett systematiskt arbetsmiljöarbete. Den offentliga tillsynen är här särskilt viktig. Visstidsanställningar bör ha 1 procent högre arbetsgivaravgift än tillsvidareanställningar. Dessa medel kan bland annat användas för att förbättra Arbetsmiljöverkets tillsyn och de regionala skyddsombudens arbete. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

5.2 Heltid en rättighet – deltid en möjlighet

SCB:s arbetskraftsundersökningar visar att deltidarbete av arbetsmarknads-skäl, det vill säga att arbetsgivaren endast erbjuder deltid trots att arbetstagar-en vill och kan arbeta heltid, har ökat från 215 000 till ungefär 250 000 mellan första kvartalet 2003 och första kvartalet 2005. Av de ungefär 250 000 anställda med ofrivilligt korta arbetstider första kvartalet 2005 är 170 000 kvinnor och ungefär 80 000 män.

Även ungdomar har problem med deltidarbetslöshet. Enligt LO-rapporten *Anställningsformer och arbetstider 2005* jobbar varannan kvinna under 25 år med LO-yrke deltid och 11 procent av ungdomar mellan 16 och 24 år jobbar mindre av arbetsmarknadsskäl. Deltidarbetslöshet är alltså i huvudsak ett problem för kvinnor i arbetaryrken, men rymmer även en tydlig etnicitetsaspekt.

Det ofrivilliga deltidsarbetet och de otrygga anställningarna gör att företrädesvis kvinnliga arbetare förvägras möjligheten till en lön som går att leva på. Deltidsarbete innebär förutom en lägre inkomst även sämre utvecklingsmöjligheter i arbetet och en sämre löneutveckling. Deltidsarbete leder också, som nämns ovan, till lägre ersättning från socialförsäkringssystemen, a-kassan och pensionssystemet och låser fast kvinnor i ekonomiskt beroende av en partner eller av samhället.

Problemen med deltidsanställningar är särskilt stora inom vård- och omsorgsyrdena, inom handeln och hotell- och restaurangbranschen. Det har visat sig mycket svårt för fackförbunden inom dessa avtalsområden att nå avtalslösningar om heltidsanställningar.

Vänsterpartiet menar därför i likhet med Heltidsutredningens betänkande *Stärkt rätt till heltidsanställning* (SOU 2005:105) att det behövs en lagstiftad rätt till heltid för att ge kvinnor samma möjligheter i arbetslivet som män.

I likhet med LO menar Vänsterpartiet dock att det vore olyckligt att förlägga rätten till heltid till en särskild lag. Arbetstidens längd är nära kopplad till anställningstryggheten och bör samlas och hanteras tillsammans med övriga anställningstrygghetsfrågor. Därför bör en regel om att alla anställningar alltid ska vara på heltid tillföras i LAS (lagen om anställningsskydd), vilket vi föreslår att riksdagen beslutar i motion 2006/07:A268.

6 Ekonomisk trygghet vid arbetslöshet

Regeringen aviserar i proposition 2006/07:1 förändringar som sammantaget kommer att leda till att arbetslöshetsförsäkringen blir sämre, dyrare och mer orättvis. Dessa försämringar kommer i hög utsträckning att drabba ungdomar, eftersom unga människor ofta har osäkra anställningar och låga inkomster.

Lägre ersättningsnivåer i arbetslöshetsförsäkringen kommer att sätta en press på de lägsta lönerna nedåt. Regeringen föreslår en försämrad arbetslöshetsförsäkring genom att allt färre ska få allt mindre. Regeringen förslår även att arbetslöshetsförsäkringen ska bli dyrare för den enskilde, genom höjda egenavgifter och obligatoriskt medlemskap. Med regeringens politik kommer avgifterna för medlemskap i fackförening och a-kassa att femdubblas, och följderna kan bli att löntagare lämnar sina fackföreningar av ekonomiska skäl. Politiken kommer att försvaga fackföreningarna och därmed försvaga möjligheterna för löntagarna att tillvarata sina intressen och rättigheter.

Den politiska inriktning som föreslås i proposition 2006/07:1 vad gäller egenavgifter till arbetslöshetsförsäkringen kommer att få allvarliga fördelningseffekter och leda till växande klyftor mellan fattiga och rika när det gäller möjligheten att köpa kompletterande försäkringsskydd mot arbetslöshet. Politiken kommer slutligen att urholka legitimiteten för arbetslöshetsförsäkringen och därmed för den generella välfärden. Därför avvisar vi regeringens alla försämringar i arbetslöshetsförsäkringen i vår budgetmotion 2006/07:A347.

Fel! Okänt namn

6.1 Slopa inträdeskravet till a-kassan

Arbetslöshetsförsäkringen är en omställningsförsäkring som bygger på anställning och inkomstbortfallsprincipen. Den består av grundförsäkring och inkomstbortfallsförsäkring. Principen utgår från tanken om allas rätt till arbete. En baksida av denna utgångspunkt är att personer som har svårt att komma in på arbetsmarknaden också har svårt att komma in i trygghetssystemen.

För den som har ett fast heltidsjobb är det inga problem att uppfylla inträdeskrav och arbetsvillkor. Däremot är det svårt för deltidsarbetande och för dem som har olika former av tillfälliga anställningar. Antalet tillfälliga anställningar har kraftigt ökat de senaste åren. 34 § lagen (1997:239) om arbetslöshetskassor föreskriver att man måste ha arbetat minst 17 timmar i veckan i 4 veckor under en 5-veckorsperiod för att man över huvud taget ska få bli medlem i en a-kassa. Eftersom det är unga, kvinnor och invandrade som har högst andel både deltidsjobb och tillfälliga anställningar blir resultatet att gällande regelsystem verkar strukturellt diskriminerande mot dessa grupper.

Parallellt med ett arbete för att minska andelen deltids- och visstidsanställningar på arbetsmarknaden bör därför regelverket i arbetslöshetsförsäkringen ändras. Vänsterpartiet kräver, liksom de centrala fackliga organisationerna LO, TCO och Saco, att de befintliga kvalifikationskraven för att bli medlem i en a-kassa enligt lagen om arbetslöshetskassor avskaffas. Regeringen bör se över hur rätten till arbetslöshetsersättning kan göras neutral och hur diskriminering av korttids- och deltidsanställda kan undanröjas. Regeringen bör snarast komma med förslag till beslut om att slopa kvalifikationskravet för medlemskap i arbetslöshetskassa enligt 34 § lagen (1997:239) om arbetslöshetskassor. Detta bör riksdagen besluta.

6.2 Studerandevillkoret

I proposition 2006/07:1 aviserar regeringen att studerandevillkoret i 18 § lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring ska slopas. Studerandevillkoret ger idag arbetssökande personer, som inte är medlemmar i någon a-kassa, rätt till grundbeloppet i arbetslöshetsförsäkringen under förutsättning att de varit inskrivna på arbetsförmedlingen under minst 90 dagar under en period om tio månader efter avslutade heltidsstudier under minst ett läsår. Under 2005 gav bestämmelsen 40 000 personer, som gått från heltidsstudier till arbetslöshet, rätt till grundbeloppet i arbetslöshetsförsäkringen.

I och med att studerandevillkoret tas bort kommer dessa personer att försättas i en ekonomiskt utsatt situation direkt efter avslutade studier. Redan idag är det många nyutexaminerade akademiker som har problem att få jobb. Om deras ekonomiska situation förvärras ytterligare kommer dessutom den sociala snedrekryteringen till högskolan att öka. Borttagandet av studerandevillkoret kommer också att underminera a-kassans betydelse som omställningsförsäkring, eftersom det kommer att innebära en större ekonomisk risk att säga upp sig från sitt jobb för att skaffa sig en utbildning. Studerandevill-

koret bör enligt Vänsterpartiet gälla även fortsättningsvis eftersom det ger viss ekonomisk trygghet vid eventuell arbetslöshet efter studier.

6.3 Avgifter till fackförening och arbetslöshetskassa

Regeringen aviserar i proposition 2006/07:1 att man ska återkomma till riksdagen under hösten med en proposition om att egenfinansieringen av arbetslöshetsförsäkringen ska öka genom att en högre avgift till a-kassorna införs 2007. I högeralliansens gemensamma budgetmotion 2005/06:Fi12 var förslaget att egenavgifterna ska öka med 10 miljarder kronor per år genom höjda avgifter.

Regeringen föreslår också i proposition 2006/07:1 att avdragsrätten för avgift till a-kassa och fackförening ska avvecklas. Borttagandet av avdragsrätten och höjningen av avgifterna till arbetslöshetsförsäkringen betyder att arbetstagare får betala högre avgifter till fackföreningen och a-kassan.

År 2005 var den genomsnittliga avgiften till a-kassan 1 100 kr per år, och efter skatteavdrag 670 kr per år. De flesta a-kassor har i dag månadsavgifter om ca 100 kr. Regeringens aviserade politik är att avgifterna till a-kassan ska höjas beroende på arbetslösheten inom varje yrkesområde. Avgiftshöjningen ska dock inte överstiga 300 kr per månad. Med en a-kasseavgift på 300–400 kr per månad och slopad avdragsrätt kan ett medlemskap i a-kassan komma att kosta 3 600 kr per år. Det innebär en femdubbling från dagens 670 kr per år. Tillsammans med slopad avdragsrätt för fackföreningsavgift innebär det en total kostnad om ca 4 700 kr per år.

Deltidsanställda kommer enligt vad som aviserats av regeringen att drabbas ännu mer orättvist, eftersom de kommer att få betala full avgift till a-kassan, trots att de är deltidsarbetslösa. Ungefär 250 000 personer är i dag deltidsarbetslösa och en majoritet, ca 170 000 av dem, är kvinnor, de flesta i lågavlönade yrken.

Problemet med att många kan komma att lämna även a-kassan till följd av de chockhöjda avgifterna, är regeringens förslag om att göra medlemskap i a-kassan obligatoriskt. Lågavlönade, deltidsanställda och visstidsanställda personer som inte har råd att betala avgiften till a-kassan, kommer med regeringens politik att helt mista sin rätt till ersättning. Försämringarna kommer att leda till ökade kostnader för ungdomar, med risk för att ungdomar som ofta är lågavlönade inte har råd att vara fackligt anslutna eller anslutna till en a-kassa. Därför avvisar vi regeringens alla nedskärningar på a-kassan.

Stockholm den 30 oktober 2006

Josefin Brink (v)

Torbjörn Björnlund (v)

LiseLotte Olsson (v)

Gunilla Wahlén (v)

Kalle Larsson (v)

Kent Persson (v)

Alice Åström (v)